

2013. május 29-én a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézetben konferenciát tartottunk, melynek témája a szociális területen dolgozók és a nevelőszülők képzésének megújítása.

A TÁMOP 5.4.10-12/1-2012-0001 kiemelt projekt jelentőségét aláhúzza, hogy a szociális és gyermekvédelmi alap- és szakellátásban, mintegy 1,5 millió ember kap valamilyen gondozást, ebből kb. 80 ezer ember él bentlakást nyújtó intézményben, mintegy 21 ezer gyermek és fiatal felnőtt a gyermekvédelmi szakellátásban.

A Kapocs őszi számának első részében a konferencián elhangzott előadások anyagát tesszük közzé, melyet több, egyéb témájú fontos tanulmány követ.

Dr. Tóth Tibor – Spiesz Tamás

A szociális továbbképzési rendszer megújítása

A TÁMOP-5.4.10-12/1-2012-0001 *„Szociális képzések rendszerének modernizációja”* című projekt bemutatása

Az Új Széchenyi Terv keretéből, 5 milliárd forintból valósul meg a szociális területen dolgozók és a nevelőszülők képzési rendszerének modernizálása. A Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet és az Apor Vilmos Katolikus Főiskola közös projektjének célja a szociális és gyermekvédelmi továbbképzési struktúra fejlesztése, új képzések indítása, a befogadó szülők képzéseinek, továbbképzéseinek megújítása, valamint egy szociális és gyermekvédelmi vezető továbbképzési program kidolgozása. A képzésekkel, továbbképzésekkel a szakmai felkészítést segítik a megvalósítók, hogy a modernizálódó szolgáltató- és ellátórendszer igényeihez igazodva a megfelelő kompetenciákkal rendelkező szakemberek álljanak rendelkezésre. A projekt a 2013. február 1–2015. január 31. közötti időszakot öleli fel.

A TÁMOP-5.4.10. kiemelt projekt indokoltsága

Az uniós forrásból finanszírozott kiemelt projekt indokoltságát jól mutatja, hogy jóllehet a hazai szociális viszonyok részben átalakulóban vannak, de érvényesek maradnak az eddig is ismert tendenciák.

A szociálpolitika egyik legfajszínűsabb kérdése a szociális biztonság és a munka, foglalkoztatottság közötti egyensúly biztosítása. Ugyanakkor a szociális problémák összetettebbé váltak, globalizálódtak, miközben a feladatmegoldások lokalizálódtak. Erre csak komplex és interprofesszionális válaszok adhatók.

Annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű csoportok integrációja sikeres, a leszakadó térségek mutatóinak romlása pedig megállítható legyen, szükséges a marginalizálódott réteggel foglalkozó szakemberek ilyen jellegű felkészültségének támogatása. A szakmaközi tevékenység pedig gyakorlatias, hatékony, minőségre törekvő szolgáltatásokat eredményez, mert sikeresen használhatja a forrásokat, csökkentheti a rizikókat, feloldhatja a merev szakmai kereteket.

A szociális és gyermekvédelmi ellátórendszer jelenleg nagymértékben leterhelt. Az alapellátási vagy szakellátási formákban mintegy 1,5 millió ember kap ellátást, ebből kb. 80 ezer ember él valamilyen bentlakást nyújtó intézményben, megközelítőleg 21 ezer gyermek és fiatal felnőtt a gyermekvédelmi szakellátásban.

Az ellátórendszerben dolgozók létszáma 2013. májusi adatok szerint összesen 92 600 fő, amelyből hozzávetőleg 55 000–60 000 fő aktívan

vesz részt a szolgáltatás biztosításában. Ezeknek a szakembereknek Magyarországon a szociális és gyermekvédelmi ágazatban 2001 óta kötelező a rendszeres továbbképzés. A szisztéma bevezetésével kívántak lehetőséget és egyben garanciát is teremteni a szakemberek szakmai ismereteinek folyamatos bővítésére, aktualizálására, törekedve a szociális szakemberek szakmaiságának és társadalmi elismertségének növelésére. Időközben a célok megvalósulásának jogszabályi alapjai rendeződtek, ezáltal a rendszer jelentősebb elemei megfelelően szabályozottak.

Az Új Széchenyi Terv keretein belül megvalósuló konstrukció révén az említett hiányosságokra is választ adva a kétéves projektidőszak alatt várhatóan 14 000 fő ingyenes képzését, továbbképzését valósítjuk meg.

A TÁMOP-5.4.10. kiemelt projekt célrendszere, tevékenységei

A kiemelt projekt tartalmazza azokat a törekvéseket, amelyek a szociális továbbképzésekre, a szakmaközi együttműködésre és a befogadó szülők képzésére, továbbképzésére fókuszálnak.

Ennek tükrében a megvalósítás meglehetősen összetett feladat, így a projektet 4 egységre, azaz alprojektre osztva 4 rész cél került megfogalmazásra.

Az I. alprojekt célja a 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM-rendelet és azt ezt módosító 41/2012. (XI. 28.) EMMI-rendelet által szabályozott szociális továbbképzési rendszer megújítása. Az I. alprojekt keretében a hét ellátotti területhez kapcsolódva – családvédelem, családgondozás, gyermekjóléti alapellátás, gyermekvédelmi szakellátás, idősok szociális ellátása, pszichiátriai és szenvedélybeteg szociális ellátása, fogyatékosok szociális ellátása, rehabilitációja, hajléktalanellátás – hét különféle továbbképzés valósul meg. Ezekhez az ellátotti területekhez kapcsolódva a továbbképzési igények felmérése mellett továbbképzési programok kidolgozása a hiánytémákban, tananyagfejlesztés (oktatói, hallgatói segédanyag), ingyenes képzések szervezése, lebonyolítása zajlik. A leendő résztvevők számára országsszerte információs napokat tartunk, ahol bemutatjuk a képzési lehetőségeket, és az érdeklődők tájékoztatást kaphatnak a képzési témáikról, programokról.

Ahhoz, hogy az igényeknek megfelelő, a valóságban is alkalmazható tudáshoz juthassanak a szakemberek, a projekt keretében előzetesen

felmértük igényeiket: kutatásunkban mértük az előnyben részesített képzési témákat, rákérdeztünk, hogy mely ellátotti területen, mely megyében tevékenykedik a személyes gondoskodást végző szakember. Ezenkívül kitértünk a továbbképzési programok formai, módszertani követelményeire, a személyes gondoskodást végzők továbbképzésekkel kapcsolatos problémáira, nehézségeire.

A kérdőívben arra is lehetőséget biztosítottunk, hogy a felsoroltakon kívül egyéb szempontokat, véleményeket is megfogalmazhassanak a kitöltők. A legnagyobb arányban az idősellátásból érkeztek vissza kérdőívek, a válaszok 27,61%-a, a legkevesebb kérdőív pedig a hajléktalanellátás területéről érkezett (3,15%).

Összességében a családvédelem és családgondozás területéről 8,94%, a gyermekjóléti alapellátásból 25,92%, a gyermekvédelmi szakellátásból 11,74%, a fogyatékosok szociális ellátása, rehabilitációja területéről 10,22%, a pszichiátriai és szenvedélybeteg ellátásból pedig 6,26%-os volt a kitöltési arány.

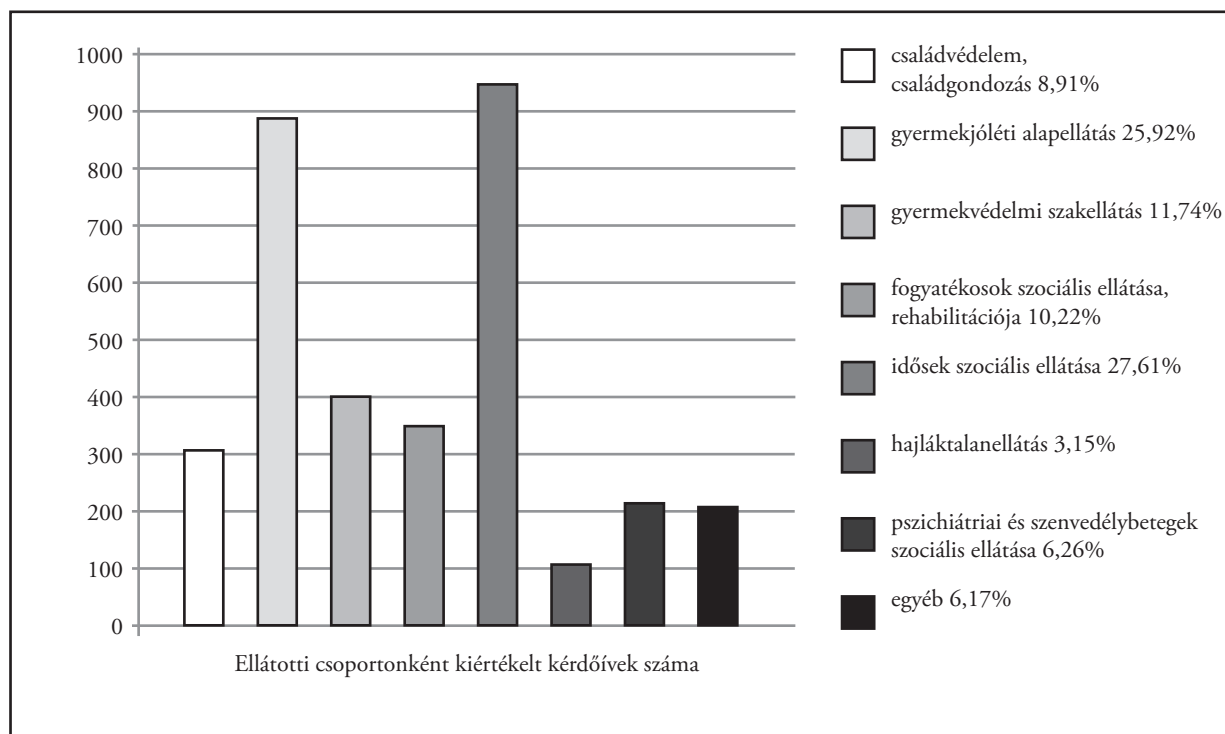
A hazai továbbképzési rendszer legnagyobb hiányosságait vizsgáló kérdés esetében a válaszadók 38%-a a modern, újszerű szemléletet hordozó tananyagtartalmak hiányát jelölte meg, míg 37%-uk gondolta azt, hogy az adott megyében a saját ellátotti területhez köthető továbbképzési programok nem állnak rendelkezésre.

A továbbképzés típusai szerinti preferenciát mérő kérdésünknél a válaszadók 64,74%-a a tanfolyami továbbképzési formát jelölte meg válaszaiban, 51,33%-ban a szakmai személyiségfejlesztő foglalkozást részesítették előnyben.

A továbbképzési programokra vonatkozó oktatási módszertani igények vizsgálatánál a kiértékelt kérdőívek alapján a válaszadók 24%-a szívesen venne részt továbbképzési keretek között alkalmazott megbeszélésen, vitán. A kiselőadásokat, illetve a frontális előadást a célcsoport tagjainak 16%-a, illetve 14%-a jelölte meg válaszaiban. 13%-ban preferálnák a kooperatív oktatás módszerét, a kérdőívet kitöltők 12%-a szerepjátékok alkalmazását is hasznosnak találná a továbbképzési programok lebonyolításánál. A projektmódszert 10%-ban választották a kérdőív kitöltésében résztvevők. A szimuláció módszere 8%-os értékelést kapott, de házi feladatot a válaszadók mindössze 2%-a szeretne.

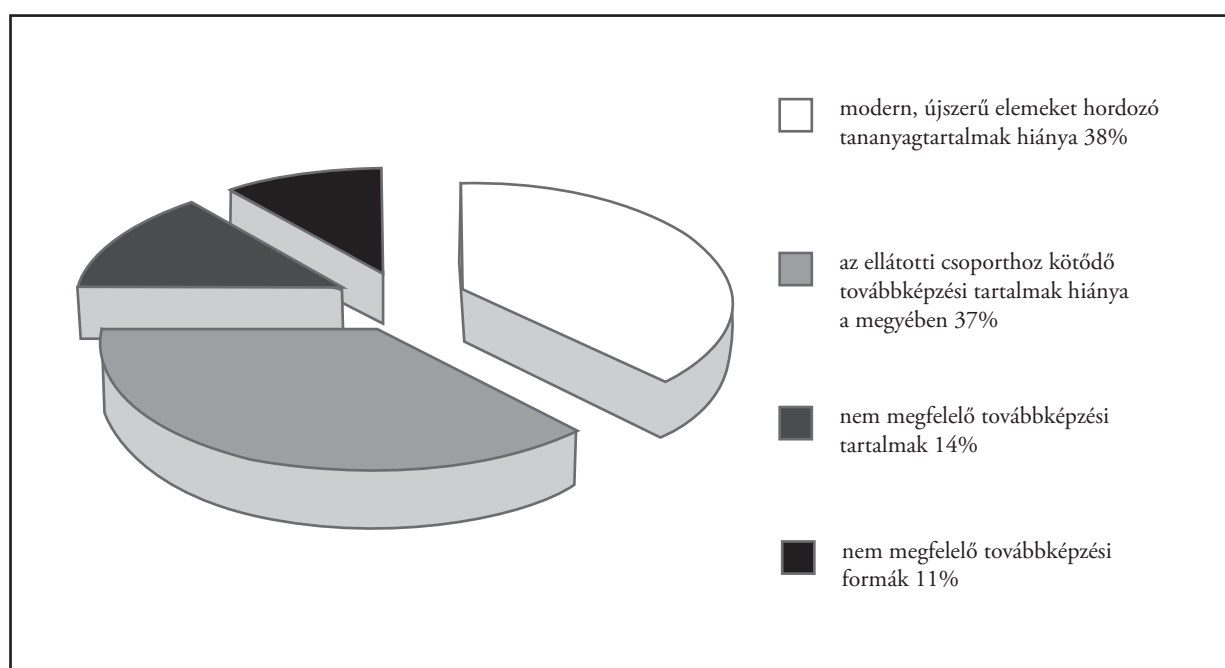
1. ábra

A kérdőívet kitöltők ellátotti területenkénti aktivitása országosan¹

2. ábra

A hazai továbbképzési rendszer legnagyobb hiányosságai²

Az összesítést követően a projekt keretéből megvalósuló továbbképzések, képzések a fent említett igényfelmérés figyelembevételével történnek.

A II. alprojekt célja a szociális ellátórendszerek szakmaközi együttműködésének erősítése a szociális és széles körben értelmezett társterületein dolgozó szakemberek között (pl. pedagógiai asszisztensek, pedagógusok, bűnüldöző vagy bűnmegelőző szerv munkatársai, bíróságok, önkormányzatok különböző szintjein dolgozó szakemberek stb.)

Az alprojekt keretében interdiszciplináris modell adaptálása, tananyagfejlesztés (oktatói, hallgatói segédanyag), képzések szervezése és lebonyolítása valósul meg. Az interprofesszionális szemlélet olyan innovatív megoldás a hazai szociális képzések rendszerének modernizációjában, amely egyedülálló, a hazai problémakörhöz a leginkább illeszkedő, újszerű és adekvát válaszokat ad a mindennapi kihívásokra. Ebből következik többek között az is, hogy a megváltozott rendszer rengeteg olyan lehetőséget rejt magában, amelyek tudományos munkák alapjait képezhetik, rávilágítva ezeken keresztül a rendszer még fejlesztendő, adaptálandó, átalakítandó területeire.

A III. alprojekt a jelenleg szociális területen dolgozó vezető beosztású munkatársak számára nyújt minőségi továbbképzést, valamint fejleszti kompetenciáikat. Az alprojekt keretében interdiszciplináris modell adaptálását, interdiszciplináris programok kidolgozását, tananyagfejlesztést (oktatói, hallgatói segédanyag) végzünk, valamint képzéseket szervezünk. A komplex vezetői ismereteket magában foglaló, 2014. I. negyedévében induló interdiszciplináris továbbképzési program tervezett időtartama 300 óra (modulonként 30 óra), amit 250 fő részére kiscsoportos, gyakorlatorientált továbbképzések formájában valósítunk meg.

A IV. alprojekt a befogadó szülői ellátás szereplőinek képzéseit, továbbképzéseit újítja meg. A képzett befogadó szülők számának emelése, ezen belül roma befogadó szülők számának növelése fontos szempontja a IV. alprojektnek. Az alprojekt keretében képzési programok, oktatói segédanyag és tananyagok kidolgozása, tankönyv készítése, képzések szervezése, lebonyolítása zajlik. A IV. alprojekt tananyagait a kiemelt projekt konzorciumi partnere, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola dolgozza ki.

Összegzés

Az egyes alprojektek céljait alaposan megvizsgálva kijelenthető, hogy a projekt átfogó megoldást nyújt a hazai szociális ellátórendszerben dolgozó összes munkavállaló továbbképzésére, kompetenciáinak, szemléletének fejlesztésére, ismereteinek széles körű kiterjesztésére.

Mivel az Új Széchenyi Terv kiemelt célja a foglalkoztatás bővítése, ezért elengedhetetlen, hogy olyan szakemberek dolgozzanak a hazai ellátórendszerben, akik rendelkeznek a munkájukhoz szükséges legfrissebb ismeretekkel, ebből adódóan pedig saját területükön képesek a megváltozott társadalmi szerepben lévő, vagy oda kerülő állampolgárokat a jelenlegi lehetőségekhez mérten a legmegfelelőbb iránymutatásban részesíteni. Ez a megállapítás nem vonatkozhat kizárólagosan sem a vezetőkre, sem a szociális ellátórendszer egyéb szintjein dolgozó szakemberekre, a rendszer átfogó, új szemléletű reformjára van szükség.

Ha a projektnek köszönhetően javul a szociális ellátórendszer hatékonysága, akkor annak egyenes következménye, hogy a rendszerrel bármely módon kapcsolatban álló ellátottak társadalmi helyzete, közösséghez való viszonyulása, én- és jövőképe oly módon változik, hogy az egyén akarjon és képes is legyen a munka világában boldogulást találni, erősítve ezzel a kormány azon törekvéseit, amelyek a munkanélküliség visszaszorítására irányulnak. Fontos kiemelni továbbá, hogy ily módon nagymértékben csökkenthető a szociális ellátórendszerre jutó teher, amelynek költségvetésre vonatkozó közvetlen hatásai már a közeljövőben is jelentkezhetnek.

A projektben jelenleg az új, a szakma kihívásaihoz illeszkedő, legfrissebb eredményeinek felhasználásával széles körben alkalmazható képzések kidolgozása történik. A befogadó szakemberek részére a projektben kidolgozott képzések térítésmentesen végezhetők el. Az ingyenes képzési lehetőség biztosítja a szolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést. Ez kiemelten fontos a befogadó szülők esetén, mivel ez segíti a projekt egyik fontos célkitűzésének, a roma befogadó szülők számának növelését.

Jegyzetek

- 1 A Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet 2013. áprilisában végzett igényfelmérő kutatás eredményének diagramja
- 2 A Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet 2013. áprilisában végzett igényfelmérő kutatás eredményének diagramja